

Reactie op aanbevelingen en conclusies Onderzoeksrapport Stimuleringsmaatregelen gemeente Gulpen-Wittem

D.d. 29 januari 2018

L. Frints

Inleiding

Aanleiding rapport

'Gemeenten vormen het scharnierpunt tussen deze marktpartijen en andere overheidsinstanties. Het belang van dit onderzoeksonderwerp is er in gelegen om inzicht te krijgen in de mogelijkheden van al deze stimuleringsmaatregelen, zodat de gemeente Gulpen-Wittem de dienstverlening aan haar klanten zo volledig en effectief mogelijk kan aanbieden' (Onderzoeksrapport, sept. 2017, p. 5).

Doel Onderzoeksrapport

'Doel van het onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de ter beschikking staande actuele stimuleringsregelingen in de brede publieke sector. Na inventarisatie is vastgesteld welke regelingen door de gemeente al worden toegepast, het werkproces rondom die regelingen en de mate van effectiviteit ten aanzien van het proces en de regelingen zelf. Deze analyse resulteert in een aantal concrete aanbevelingen.' (Onderzoeksrapport, sept. 2017, p. 5).

Reactie op aanbevelingen

In dit document wordt ingegaan op de aanbevelingen per punt. Daarbij wordt de lijn van het rapport aangehouden: allereerst wordt het Ruimtelijk Domein behandeld, gevolgd door het Sociaal Domein. Omdat in beide disciplines een aantal conclusies en aanbevelingen zijn omschreven omtrent het interne subsidieproces, het borgen van kennis en kunde over subsidies (intern en extern) en de mogelijkheden van externe stimuleringsregelingen is een derde hoofdstuk toegevoegd dat specifiek ingaat op deze conclusies en aanbevelingen.

1) Ruimtelijk Domein

In dit hoofdstuk zijn de vigerende regelingen van de gemeente Gulpen-Wittem opgenomen. Hieronder staat –puntsgewijs- de reactie ten aanzien van de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamercommissie

Starterslening

De Commissie concludeert dat dit een goed functionerende, actuele regeling is. De aanbeveling is om een tussenrapportage op te stellen zodat er overzicht van de stand van zaken komt

Reactie: Een overzicht met binnengekomen aanvragen en de afhandeling van de specifieke aanvragen wordt al opgesteld. De Raad wordt jaarlijks middels Raadsinformatiebrieven op de hoogte gesteld.

Energie en Duurzaamheid

De Commissie concludeert dat er geen gemeentelijk beleid, verordening of financiële regeling is omtrent dit thema. De gemeente pakt het duurzaamheidsthema op middels voorlichting aan particulieren en een aantal kleinschalige projecten, zoals groene stroom oplaadpunt bij de bierbrouwerij. De aanbeveling bestaat uit het opstellen van een dergelijk beleid, verordening of financiële regeling, aangevuld met een aantal voorbeelden die middels deze regelingen opgepakt kunnen worden.

Reactie: Op 25 januari 2018 is het Klimaat- en Energiebeleidsplan inclusief het uitvoeringsplan 2018-2021 vastgesteld door de gemeenteraad.

De klimaatvisie heeft als doelstelling het in kaart brengen van de potentie van energiebesparing en duurzame energieopwekking in de gemeente Gulpen-Wittem. Hieraan gekoppeld zijn concrete acties nodig om deze potentie ook daadwerkelijk in te vullen. Deze acties staan omschreven in een bijbehorende uitvoeringsprogramma. De aanbeveling van de Commissie inzake de overstap op Ledverlichting wordt al gerealiseerd. Het gemeentehuis is in 2016 volledig overgegaan op Ledverlichting. Sinds 2017 heeft de gemeente een regeling voor het verduurzamen van sportveldverlichting. Verenigingen kunnen in aanmerking komen voor een gemeentelijke subsidie van maximaal € 7.500 indien ze de bestaande verlichting vervangen voor LED-veldverlichting.

De provincie Limburg heeft een regeling Duurzaam Thuis waarin momenteel € 84 miljoen voor beschikbaar is gesteld. Deze regeling biedt financieringsmogelijkheden om een woning te verduurzamen door bijvoorbeeld isolatie en/of duurzame energieopwekking en om een woning levensloopbestendig te maken. De rente van deze regeling is zeer gunstig. Daarnaast kan de lening als persoonlijke lening of als hypothecaire lening worden afgesloten. De gemeente Gulpen-Wittem heeft besloten om geen eigen regeling naast de bestaande regeling van de provincie te faciliteren, aangezien een gemeentelijke regeling geen meerwaarde zou bieden voor onze burgers. De gemeente heeft wel de regeling Dubbel Duurzaam. Bij deze regeling ontzorgen we burgers bij het verduurzamen en/of levensloopbestendig maken van hun woning. Daarnaast bieden we hulp aan bij het aanvragen van de Duurzaam thuis lening van de provincie Limburg.

Levensloop Bestendig Wonen

Volgens de Commissie erkent gemeente Gulpen-Wittem in haar volkshuisvestingsbeleid (onder andere de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg) de urgentie van deze steeds groter wordende doelgroep, maar heeft zij geen concrete producten ter effectuering van de noodzakelijk geachte transitie. Er is géén subsidieregeling of korting op de leges ter stimulering van het levensloopbestendig maken van woningen (particulier). De aanbeveling is om deze punten uit te werken en daarbij kennis te nemen van de regeling 'Levensloopbestendig bouwen' van de gemeente Voerendaal.

Reactie: De provincie Limburg heeft een regeling Duurzaam Thuis waarin momenteel nu € 84 miljoen voor beschikbaar is gesteld. Deze regeling biedt financieringsmogelijkheden om een woning te verduurzamen, bijvoorbeeld isolatie en duurzame energieopwekking en om een woning levensloopbestendig te maken. De rente van deze regeling is zeer gunstig. Daarnaast kan de lening als PL of als hypothecaire lening worden afgesloten. De gemeente Gulpen-Wittem heeft besloten om geen eigen regeling naast de bestaande regeling van de provincie te faciliteren, aangezien een gemeentelijke regeling geen meerwaarde zou bieden voor onze burgers. De gemeente heeft wel de regeling Dubbel Duurzaam. Bij deze regeling ontzorgen we burgers bij het verduurzamen en/of levensloopbestendig maken van hun woning. Daarnaast bieden we hulp aan bij het aanvragen van de Duurzaam Thuis Lening van de provincie Limburg.

Cultureel Erfgoed en Monumentaal Wonen

De Commissie constateert dat de gemeente geen subsidieregeling heeft voor monumenten. Eveneens wordt het ontbreken van gemeentelijk beleid ten aanzien van Erfgoed en/of Monumenten geconstateerd. De aanbeveling is om bovenstaande punten te realiseren. Verder beveelt de Commissie aan om de informatieverstrekking inzake de Stimuleringsregeling Kleinschalig Erfgoed te verbeteren en hierin een verbindende rol te spelen als gemeente.

Reactie: De gemeente herkent zich in de behoefte om beleid op te stellen rondom Erfgoed en Monumentaal Wonen. Deze disciplines hebben namelijk veel raakvlakken met andere disciplines, denk bijvoorbeeld aan klimaatadaptatie, duurzaamheid, cultuur, Omgevingswet etc. Momenteel ontbreekt er een duidelijke grondslag, op basis waarvan projecten worden opgepakt. De verbinding onderling wordt gemist, en kan ondervangen worden in beleid. In samenspraak met de adviseur en uitvoerder erfgoed zal een plan worden opgesteld om tot een beleid te komen.

De aanbeveling inzake verstrekking van subsidies aan herbestemming of instandhouding van panden is wat de gemeente betreft geen optie. Gezien het aanzienlijke aantal monumenten binnen de gemeente zijn de financiële consequenties van een dergelijke regeling groot. Daarnaast zijn er provinciaal en landelijk subsidies te verkrijgen. De gemeente ziet wel een rol weggelegd als verbinder en facilitator (doorverwijzen naar externe regelingen, potentiële partners aandragen etc.) in deze. Deze rol sluit ook aan op de derde aanbeveling, namelijk om meer informatie te verstrekken over de Stimuleringsregeling Klein Erfgoed. Een bijdrage aan deze elementen zou in principe ook nog kunnen vallen onder de regeling Zelfsturing. Deze regeling is onderdeel van de Algemene Subsidieverordening Gemeente Gulpen- Wittem 2018. Zoals de Rekenkamercommissie ook heeft geconstateerd, heeft de gemeente in 2017 een budget ad. €75.000,- opgenomen om te werken aan versterking van haar cultureel erfgoed.

Asbest Verwijderen

De Rekenkamercommissie concludeert dat de gemeente doorverwijst naar informatie van de Rijksoverheid, maar dat zij geen maatwerk biedt richting betrokken eigenaren die naar verwachting asbest in hun woning of bedrijfsgebouw hebben.

Reactie: De gemeente erkent de problematiek rond dit thema. We zijn bezig om samen met onze buurgemeenten en de provincie Limburg een aanpak op te stellen. De opgaven in onze gemeente is groot en complex vooral voor de agrarische gebouwen die leeg staan of waar als gevolg van beëindigen bedrijfsactiviteiten leegstand bij te verwachten is.

Vergunning voor tijdelijke verhuur leegstaande object (verhuur voor eigenaren)

De Commissie concludeert dat een overzicht ontbreekt van geweigerde en verleende vergunningen. De commissie verwijst eveneens naar de volgens haar discretionaire bevoegdheid van het College om al dan niet vergunningen te verlenen, ook al voldoet de aanvrager aan de wettelijk genoemde voorwaarden. De Commissie beveelt aan een beleidsregel vast te leggen inzake het voorgaande. De aanbevelingen bestaan verder uit het opmaken van een formulier om een vergunning aan te vragen in deze, alsmede bekendheid te geven aan deze regeling via mediakanalen. De laatste aanbeveling is om legeskosten te heffen voor vergunningverlening.

Reactie: Door het herstel van de balans op de woningmarkt is er de afgelopen tijd geen aanvraag ingediend. Vanuit de woningmarkt is er op dit moment dan ook weinig behoefte, waardoor het vastleggen van een beleidsregel niet op weegt tegen het bieden van maatwerk daar waar zich een vraag voordoet. In het verleden zijn deze aanvragen overigens altijd gehonoreerd door het College. Er zijn in totaal 22 vergunningen verleend, waarvan de laatste in 2015 is verleend.

In de vigerende Legesverordening (vastgesteld op 21 december 2017) is in paragraaf 4.4. een tarief ad. €60,- opgenomen voor vergunningverlening voor tijdelijke verhuur van leegstaande woonruimte.

Legesheffingen

De nieuwe Legesverordening was ten tijde van het onderzoek van de Rekenkamercommissie in voorbereiding. Op 21 december 2017 is deze vastgesteld door de Raad. De Commissie noemt vier aanbevelingen, namelijk het opnemen van legesheffing voor het verstrekken van een Starterslening en tijdelijke verhuur op basis van de Leegstandswet. De andere aanbevelingen bestaan uit een vermindering van legesheffing voor aanvragen voor een omgevingsvergunning waarbij duurzaamheidswaarden worden bereikt, en aanvragen waarbij levensloopgeschiktheidseisen worden bereikt.

Reactie: In de nieuwe legesverordening worden leges gevraagd voor de tijdelijke verhuur van leegstaande woonruimte. Er worden in de nieuwe verordening geen legeskosten gevraagd voor het verstrekken van een Startersregeling. Verder hanteert de gemeente de regeling Dubbel Duurzaam,

waarbij burgers worden ontzorgd bij het verduurzamen en/of levensloopbestendig maken van hun woning. Daarnaast bieden we hulp aan bij het aanvragen van de Duurzaam Thuis Lening van de provincie Limburg.

Limburgs Kwaliteitsmenu voor Bouwen in het Buitengebied

De Commissie concludeert dat Gulpen-Witterm met de lijst van 35 casussen in kwantitatieve zin veelvuldig gebruik maakt van de regeling. Zij mist echter de kwalitatieve afspraken en het overzicht van de casussen. De aanbeveling is om dit in kaart te brengen en tussentijds te rapporteren naar de Raad.

Reactie: In 2017 heeft onze trainee alle casussen en inhoudelijke basisinformatie gedocumenteerd en gedigitaliseerd. Eveneens heeft hij een advies geschreven over de stand van zaken ten aanzien van de uitvoering en een plan van aanpak opgesteld. Hiertoe is ook een Raadsinformatiebrief opgesteld. De stukken zijn reeds najaar 2017 ter besluitvorming naar het College gebracht, maar liggen momenteel nog bij het DT.

Woning Bouwen in het kader van volkshuisvesting

De Commissie constateert dat volgens haar de fondsbijdrage die een initiatiefnemer voor een woningtoevoeging moet betalen te laag is. De aanbevelingen bestaan uit het in kaart brengen hoe vaak van deze regeling gebruik is gemaakt, onderzoeken in hoeverre er geschikte panden zijn te verwerven voor sloop door de gemeente, het onderzoeken van de economische uitvoerbaarheid en het risico van onverschuldigde betaling in kaart brengen wanneer sloop achterwege blijft.

Reactie: De Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg is een gemeenschappelijke beleidsvisie en geen regeling (in de zin van een uitvoeringsregeling). Derhalve is het niet mogelijk om in kaart te brengen hoe vaak van deze regeling gebruik wordt gemaakt. Met de woningcorporaties binnen de gemeente wordt jaarlijks overlegd en worden prestatieafspraken gemaakt waarbij ook eventuele sloop/herstructurering aan de orde komt. Het verwerven van panden betreft geen primaire gemeentelijke opgave, los van de financiële impact die een dergelijke aanpak met zich meebrengt. Vanuit volkshuisvestelijke zin behoort dit tot de taakvelden van de corporaties dan wel is het juist de bedoeling dat de markt dit zelf oppakt. De gemeente beperkt zich hoofdzakelijk tot het faciliteren van deze processen. Derhalve is er geen aanleiding om een analyse te maken van de economische uitvoerbaarheid van het verwerven van panden. De maatregelen inzake onverschuldigde betaling worden in het voortraject vastgelegd; momenteel is er geen aanleiding om aan te nemen dat de gemeente niet aan deze verplichting voldoet.

Instrumentenmix voor Stimulering van de Woningmarkt

De commissie herkent in Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg een aantal instrumenten gericht op verdunning en transformatie van de particuliere woningvoorraad. Zij beveelt aan deze instrumenten met elkaar te verbinden, het proactief zorgdragen voor dekking van deze regelingen en het bekendmaken van de regelingen onder inwoners.

Reactie: De instrumentenmix wordt in de doorlooptijd van de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg ontwikkeld in samenwerking met de regionale partners. In de regio wordt momenteel gewerkt aan diverse instrumenten om de woningmarkt gezond en in balans te houden. O.a. de regiodeal Zuid-

Limburg is daar een passend voorbeeld van. De aanbevelingen van de commissie worden in regionaal verband dus opgepakt.

2) Sociaal Domein

In het onderzoek van de Rekenkamercommissie is de Subsidieverordening Welzijn 2009 als uitgangspunt genomen. In het onderzoeksrapport wordt aangegeven dat er ten tijde van het onderzoek gewerkt werd aan een nieuwe Subsidieverordening. Deze nieuwe Algemene Subsidieverordening Gulpen-Wittem is op 21 december 2017 vastgesteld. Derhalve heeft het geen meerwaarde om per punt een reactie te geven, gezien de feitelijke situatie gewijzigd is. Echter, op de punten die de Subsidieverordening overstijgen, zal een korte reactie gegeven worden.

De nieuwe subsidieregeling zal breed onder de aandacht worden gebracht, teneinde de kennis over de mogelijkheden en kansen voor verenigingen, stichtingen en burgerinitiatieven zo goed mogelijk te verspreiden. Hierin speelt de gemeente een proactieve rol, bijvoorbeeld door het subsidiespreekuur (iedere laatste maandag van de maand).

De Subsidieregelingen zijn gebundeld en tegen het licht gehouden in het kader van de maatschappelijke meerwaarde (geldt voor de Basissubsidie en de regelingen die onder de Samen Doen Subsidie vallen).

Voor de verantwoording van de subsidie zijn in de nieuwe subsidieverordening eisen gesteld. Echter, we willen hier werken vanuit de bedoeling en de verenigingen zo eenvoudig mogelijk een verantwoording te kunnen laten geven. We zetten hier meer in op een persoonlijke relatie en vertrouwen, dan op een verantwoording tot in kleine details.

Wij staan positief tegenover de aanbeveling om doelstellingen als duurzaamheid en klimaatadaptatie te verweven in het subsidiebeleid, echter, in de realiteit is dit (nog) niet mogelijk. De verenigingen en stichtingen zijn vooral bezig met het draaiend houden van hun verenigingen; de voorgestelde voorwaarden zouden te belastend zijn. Overigens zijn verenigingen zich wel bewust van deze thematieken en waar mogelijk passen zij dit ook toe, bijvoorbeeld met het vervangen van oude verlichting door ledverlichting.

In de Samen Doen Subsidie voor Zelfsturing wordt gebruik gemaakt van een burgerpanel.

De aanbeveling om de kennis en kunde inzake de subsidiemogelijkheden zoveel mogelijk te borgen binnen de organisatie is uitgewerkt in het volgende hoofdstuk.

3) Aanbevelingen inzake het borgen van kennis en kunde over subsidies (intern en extern) binnen de organisatie

De Rekenkamercommissie constateert dat sporadisch gebruik wordt gemaakt van de vigerende (externe) stimuleringsregelingen. Dit gebeurt vooral in het vakgebied van ruimtelijke ordening. In het sociaal domein wordt vrijwel geen gebruik gemaakt van externe subsidieregelingen. Er is hier nog een wereld te winnen. De Rekenkamercommissie constateert verder dat Gemeente Gulpen-Wittem (nog) geen strategie heeft om als regisserende overheid met publieke en private partijen de handen ineen te slaan met betrekking tot het onderzoeken en gebruiken van (externe) Stimuleringsregelingen. Daardoor worden kansen en mogelijkheden dus niet (optimaal) benut. Het is wenselijk toe te werken naar een strategie waarmee in samenwerking met de publieke en private partijen de kansen en mogelijkheden van stimuleringsregelingen onderzocht en benut. Het gaat dan om het (samen) ontwikkelen van stimuleringsregelingen, het gebruik maken van deze regelingen en het versterken van de lobby. De gemeente fungeert in deze situatie als scharnierpunt tussen marktpartijen en overheidsinstanties. De gemeente brengt partijen bij elkaar, brengt haar kennis over de regelingen in en adviseert over de (on)mogelijkheden. De betreffende projecten dienen uiteraard bij te dragen aan de gemeentelijke visie en het vigerende beleid.

Wat is nodig om de geformuleerde doelstellingen te bereiken?

Gebruik maken van stimuleringsregelingen vergt een interdisciplinaire aanpak, zowel inhoudelijk als in de uitvoering. Deze aanpak behoeft breed draagvlak in de organisatie en moet worden geborgd wil er optimaal gebruik gemaakt worden van kansen en mogelijkheden. In de lijn van het Onderzoeksrapport is het wenselijk dat vanuit de ambtelijke organisatie een persoon verantwoordelijk wordt gemaakt voor de (integrale) coördinatie van de Stimuleringsregelingen. Om de kennis en kunde over subsidies (breed, dus interne regelingen en externe regelingen, lokaal, provinciaal, landelijk en evt. Europees) te borgen en te gebruiken binnen de organisatie betekent dat dat deze functionaris:

- Kansen en mogelijkheden signaleert en analyseert;
- Kennis heeft van de kansen en mogelijkheden en deze kennis gebruikt en draagvlak creëert binnen de organisatie;
- Het bestuur en de directie adviseert over kansen en mogelijkheden;
- Onderzoekt welke meerwaarde een Stimuleringsregeling biedt en adviseert om een subsidietraject op te starten;
- Beleidsmedewerkers adviseert en ondersteunt over en met het aanvraagproces;
- Overzicht heeft van startende, lopende en afgesloten subsidietrajecten (in nauwe samenwerking met de controller);
- De coördinatie bestaat daarnaast ook uit het onderhouden van relevante relaties met externe partijen zoals potentiële projectpartners, fondsen en andere overheden, in nauwe samenwerking met het bestuur.

Hierbij moet de kanttekening gemaakt worden dat het niet de bedoeling is om alle stimuleringsregelingen te inventariseren, en op basis daarvan te acteren. De inhoud (het beleid, visie

en projecten) is leidend, subsidiemogelijkheden volgen. We gaan dus geen projecten optuigen omdat subsidie beschikbaar is.

Binnen de organisatie is een integrale aanpak belangrijk. Interne, integrale afstemming is belangrijk, om zo de subsidiekansen te optimaliseren. Dit houdt in dat mogelijke verbindingen en mogelijkheden (afdelings-overstijgend) gesignaleerd worden. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat in het voortraject van een project het in de volle breedte onderzoeken van de kansen en mogelijkheden, een onderdeel is van de planvorming.

De gemeente als regisserende overheid en scharnierpunt tussen overheid en marktpartijen betekent dat de gemeente extern interessante projecten en ideeën signaleert. Deze worden vervolgens verbonden aan potentiële projectpartners en de kansen en mogelijkheden die Stimuleringsregelingen bieden. De gemeente zal hierin verschillende rollen aannemen: adviseren en faciliteren (van netwerk, gesprekken, raakvlakken met beleid etc.) zijn de twee belangrijkste rollen.

Externe stimuleringsregelingen

Om meer inzicht te krijgen in het aanvraagproces van een externe subsidie staat hieronder kort omschreven uit welke fasen dit proces bestaat. De subsidie coördinator initieert, enthousiasmeert en adviseert in deze processen.

- Initiatie
 - Matchen subsidies met ambitie van gemeente (en samenwerkingspartners)
 - Formuleren kort projectvoorstel
 - Globale projectbegroting samenstellen
 - Organiseren intern/extern overleg over projectvoorstel
 - Startoverleg plannen, bespreken subsidievoorwaarden
 - Contact met subsidieverstrekker
- Aanvraag
 - Samenstellen projectteam
 - Aanvraag opstellen en begroting
 - Inrichting projectadministratie en financieel beheer
 - Inrichting administratieve organisatie
- Realisatie
 - Uitvoering project (projectmanagement, door projectleider)
 - Verzorgen van inhoudelijke tussenrapportages
 - Verzorgen van financiële tussenrapportages
 - Uitvoeren interne controle op dagelijks werkproces
- Verantwoording
 - Uitvoering IC en opstellen eindverantwoording
 - Uitvoeren eindcontrole (accountant)
 - Archivering (volgens voorwaarden)

Personele inzet

De voorgestelde aanpak heeft personele consequenties, in die zin dat een medewerker dit als taak erbij krijgt. Dat vergt capaciteit. De taken van de subsidie coördinator zijn weg te zetten bij de verantwoordelijke voor het subsidiebeleid. Het is vooraf niet in te schatten hoeveel (extra) uren dit

per week gaat kosten, omdat dit afhankelijk is van de projecten die zich voordoen. De betreffende medewerker heeft voldoende deskundigheid op dit vlak en kan snel schakelen met zowel collega's als externe partijen. In de praktijk blijkt dat het opzetten en borgen van de voorgestelde taken minimaal een jaar in beslag nemen. De reden hiervoor is dat er een substantiële stap aan projectvorming wordt toegevoegd, die in een vroeg stadium gestart dient te worden en in de gehele organisatie moet doordringen. De integrale benadering en de interne afstemming vergt een goede planning. Eveneens is de doorlooptijd van een subsidietraject vaak meerdere maanden tot een jaar. Dat betekent echter niet dat als zich een kans voordoet, er niet gestart kan worden. Als zich kansen voordoen, is de medewerker voldoende toegerust qua kennis en ervaring om een subsidietraject op te starten samen met de betreffende collega's en partners.